

KJAK

um arbeiðshugin og um framleiðslu av skapandi virðum.

Niðurstøðan er tí, at gott er, at skattaskipanin er farin at virka, meðan hækkingin av ríkisveitingini bert er blivin ein viðfáningur.

“Ogn Føroya fólks”, tilfeingisgjøld, rullandi skipanir v.m.

Eitt øki, sum nógv fólk halda seg vita nógv um, í øllum førum eftir fjølmiðlunum, face-book og øðrum nýmótans fyrbrigdum at døma, er fiskivinnupolitikkurin. Eitt herróp, sum hoyrist um allar geilar frá bæði leikum og lærdum, líka frá løgmanni og flestu øðrum politikkarum, serliga andstøðuni, til ein og hvønn persón, sum útvarp og sjónvarp tíma at spyrja, er: fiskatilfeingið er ogn Føroya fólks. Eftir øllum teim útsøgnum, sum koma, er ikki mark fyri, hvat hendan ogn Føroya fólks skal útvega landskassanum. Tað at arbeiðssamir og raskir menn, skip og reiðskapur og kapitalur skulu til fyri at fáa tilfeingið til høldar, tað hevur minni týdning.

Tá eg hoyri hesi rópini um ogn Føroya fólks, leitar mín hugur aftur til tíðina fyrrapartin av níti árunum. Tá sótu menn og arbeiddu við at tilevna lógina um vinnuligan fiskiskap. Teir sum brúktu nógva tíð til hetta vóru – tað eg minnst – Henrik Old, Tummas Arabo, John Petersen og Olaf Olsen. Neyðugt var við slíkari lóggávu, tí vit skuldu bæði verja okkara egnu øki og fiskastovnar eins og gera sáttmálar við onnur lond um fiskirættindi. Tað bar jú ikki til, at hvør skipaeigari sær gjørdi sær reglur og sáttmálar og líknandi. Tað var landstýrið, sum hevði ábyrgdina av landsins borgarum, sum skuldi smíða reglurnar og samráðast føroyinga vegna. Teir føroyigar, ið fyrst og fremst varð hugsað um í hesum førinum, vóru teir, sum skuldu troyta sjógvin. Tí skuldi lógin hava eina orðing, sum heimilaði landstýrinum (og løgtinginum) at gera hesar skipanir og millumlanda sáttmálar. Aftaná drúgva og gjølliga viðgerð og umhugsan komu hesir nevndu persónar til tað niðurstøðu, at um orðingin “ogn Føroya fólks” var nýtt, so heimilaði tað landstýrinum sum

landsins politiska vald at umsita hesar skipanir. Tað eg minnst (lógin er upprunaliga samtykt og lýst í mars 1994) var ikki ætlanin at tjóðartaka fiskivinnuna.

Sum tíðin leið eru nógvar broytingar gjørdar í lógini frá 1994. Hetta er sjálvandi ein fylgja av, at umstøðurnar hjá fiskivinnuni broytast alla tíðina. Kravið um burðardygd herðist, fiskidagarnir verða reguleraðir, kvotur broytast, sáttmálar við onnur lond broytast, ICES ger tilmælir og til dømis ósemja um makrelfiskiskap ger seg galdandi. Alt hetta og mangt annað fær politikkarar og ikki minst nakrar búskaparfrøðingar at rópa upp um tilfeingisgjald, uppboðssølu, avtøku av fiskiloyvum o.s.fr. Alt samalt grundgivið við “ogn Føroya fólks”.

Tá so alt hetta verður blandað saman við tann veruleika, at landskassin sjálvandi hevur brúk fyri inntøkum, tí hallið er nóg so stórt, so verður fiskivinnan mest sum tikin sum gjðsil í orðaskiftinum. Áður var fiskivinnan alt avgerandi sum grundarlag undir føroyska búskapinum. Væl er vinnugrundarlagið undir landsbúskapinum í dag nógv breiðari, men framvegis er fiskivinnan ein sera týðandi partur av samfelagsbúskapinum. Tí er tað av avgerandi týdningi, at tær politisku avgerðir, ið tiknar verða á hesum øki, hava atlit til menningina av sjálvari vinnuni og ikki bert til ein lótuvinning fyri landskassan stavandi frá gjøldum á tilfeingið og loyvisskipanirnar. Gjældina eru útreiðslur fyri vinnuna og minka um kappingarføri. Tað, sum landskassin og allur samfelagsbúskapurin skal fáa nakað burturúr, er avkastið og yvirskotið frá vinnuni og ikki ein seigpíning, áðrenn rakstrarmøguleikarnir verða troyttir.

Eg vil ynskja landstýrinum, samgonguni og allari politisku skipanini góða eydnu við at finna fram til bestu loysnirnar fyri hetta økið á einum frælsum vinnugrundarlagi, so langt sum røkkast kann innanfyri teir givnu karmarnar.

Eivín H. Jacobsen

Tingmaður Sambandsflokksins

Í nøkrum málum traðkar tú á líktornið hjá persón- um og flokkum. Hvinini av hesum taka ongan enda. Málið um avtøku av rættarskipanarnevnd var einki undantak.

Í viðmerkingunum stendur, at uppskotið um rættarskipanarnevnd varð samtykt eftir at játtanarkarmarnir vóru ásettir fyri 2012. Og tí er hetta ein útreiðsla, sum ikki kann figgjast við útgangstøði í verandi figgjarkarmum.

Kostnaðurin av hesum arbeiði varð mettur at verða, 750.000 kr í 2011 og 1.000.000 kr í 2012. At landstýrismaðurin hevur valt aðra loysn í hesum máli, eiga vit at góðtaka og hava álit á.

Í samgonguskjalinum eru flokkarnir samdur um, at føroysk rættarskipanarlóg skal gerast. Revsilógin skal lagast til føroysk viðurskifti. Reglur um sektorábyrgd verða tilevnaðar.

Útlendingamál verða yvirirkin. Setast skal í verk ein skipað integrasjón av útlendingum í Føroyum.

Hetta átti at verið søtur tónleikur hjá teimum sokallaðu tjóðskaparsinnaðu. Men samstundis er tað ein sannroynd, at tá talan er um yvirtøkur, eigur Sambandsflokkurin síni fingramerki á teimum flestu.

Hvat føroyskari rættarskipanarlóg viðvíkur, er ikki talan um at vera fyri ella ímóti, men meira um,

hvussu arbeiðið verður raðfest í mun til ta játtan, sum landstýrismaðurin hevur at ráða yvir. Og tað er tað landstýrismaðurin í innlendismálum skal finna útav. Vit fara í framtíðini at uppliva raðfestingar, sum traðka á líktorn í ólukkumát, bæði hjá samgongu og andstøðu, so hetta verður ikki seinastu hvinini.

Rættarnevndin er samd um, at tað er týdningarmikið, at hetta økið verður raðfest,

Hvat føroyskari rættarskipanarlóg viðvíkur, er ikki talan um at vera fyri ella ímóti, men meira um, hvussu arbeiðið verður raðfest í mun til ta játtan, sum landstýrismaðurin hevur at ráða yvir

og um Innlendismálaráðið kann raðfesta arbeiðið við rættarskipanarlóg og revsilóg sum eina uppgávu í samgonguskeiðnum, so kunnu

vit liva við tí. Nógvir vegir føra til Rómaborg. Hvussu skjótt tú kemur fram, er ikki altíð tað týdningarmiklasta, bara tú røkkur málinum!

Meirilutin metir tað vera skilagott, at hetta arbeiðið kann halda fram í Innlendismálaráðnum soleiðis, at hóast uppskotið um rættarskipanarnevnd verður avtikið, so verður arbeiðið kortini ikki slept.

Hvussu landstýrismaðurin velur at loysa hesa uppgávu í Innlendismálaráðnum, tað er hansara avbjóðing. Men eg havi tað álit á Kára P. Højgaard, at um uppgávan ikki kann gjøgnumførast í tann mun hann sjálvur hevur lagt upp til, so skal støða takast av nýggjum.

Uppskotið hevur sína fyrimynd í løgtingslóg nr. 10 frá 11. februar 1999 um grundlógarnevnd. Eftir §1, stk. 4 í teirri lógini skuldi nevndin “harumframt gera uppskot til

eygað, sum sær. Uppskotið liggur og samlar støv á onkrari hill, tí semja ikki fekst um nakrar fáar orðingar. Her skal eingin ávisur ábyrgdast fyri at so er, men staðfestast kann, at soleiðis er tað.

At eitt so týdningarmikið arbeiði sum grundlógin, sum var so nær eini endaligari loysn, ikki gjørdist liðugt, styrkir ikki um álit á tað, at eitt uppkot um yvirtøku av rættargangslóg og stovnan av føroyskum dómstóli og revsilógarverki fyri Føroyar, nakrantíð skal eydnast.

Skal ikki gera meg klók-an uppá, hvør leistur er tann rætti. Men í Hvítubók stendur, at í samband við arbeiðið við føroyskari grundlóg, verður undir grundlógarnevndini settur bólkur, ið skal gera uppskot til føroyska rættarskipan. Ein greiður leistur.

Hóast hesi mál beinleiðis einki hava við hvørt annað at gera, so hava tey tað óbeinleiðis. Í báðum førum er spurningurin um álit. Álit á arbeiðið hjá politisku skipanini.

Ágangurin á landstýrismannin hjá Sjálvstýrisflokkinum hevur verið stórur í hesum máli, og uttan iva kann hann sjálvur svara fyri seg og sín flokk. Men tá flokkurin ikki hevur umboð í rættarnevndini, føli eg tað sum okkara skyldu at hava hesar viðmerkingar.

Orðatakið sigur: »Far ikki so illa við trænum, at tað ikki flýtur«

Landsstýrismaðurin hevur eina uppgávu, sum avtalað er skal loysast.

»Livst so spyrst«.

eina føroyska rættarskipan. Um endaliga arbeiðið í grundlógarnevndini, sum hevur eini 10-12 ár á baki, er nøkur fyrimynd, velst um